נצבים ב

א. דער טעם פאַרוואָס מען זאָגט ניט ברכת חודש תשרי אין דעם שבת שלפניו, אַזוי ווי מ׳טוט דעם שבת פאַר אַלע אַנדערע חדשים[1] — האָט געזאָגט דער אַלטער רבי, אַז ער האָט געהערט פון מגיד אין נאָמען פון דעם בעש״ט[2], וז״ל:

„החדש השביעי שהוא החדש הראשון לחדשי השנה, הקב״ה בעצמו מברכו בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחודש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החדשים י״א פעמים בשנה״.

אין וואָס באַשטייט ברכתו של הקב״ה אין דעם „שבת מברכים״ פון חודש תשרי — איז דער בעש״ט ממשיך:

„כתיב אתם נצבים היום, דהיום קאי על ר״ה[3] שהוא יום הדין, וכמ״ש[4] ויהי היום גו׳ ותרגם והוה יום דינא רבא, ואתם נצבים קיימים ועומדים[5], והיינו שזוכים בדין, ובשבת שלפני ר״ה שהוא השבת האחרון דחדש אלול קורין אז פרשת אתם נצבים[6], דזהו ברכתו של הקב״ה, בשבת מברכים חדש השביעי שהוא המושבע והמשביע[7] ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה״.

ב. פון דעם איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויך חודש תשרי, כאָטש „הקב״ה בעצמו מברכו״, ווערט אָבער אויך די ברכה נמשך דורך אידן[8], דורך דעם וואָס אידן לייענען אין דעם „שבת מברכים חדש השביעי״ פרשת אתם נצבים.

דער חילוק איז נאָר, וואָס ביי די אַנדערע חדשים, קומט די ברכה גופא פון אידן, אַז אידן זאָגן און בענטשן „יחדשהו הקב״ה כו׳ לחיים ולשלום לששון ולשמחה לישועה ולנחמה כו׳״, און ביי חודש תשרי איז די ברכה גופא ברכתו של הקב״ה, אָבער בכדי אַז ברכתו של הקב״ה זאָל נמשך ווערן למטה[9], טוט זיך דאָס אויף דורך דעם וואָס אידן לייענען פרשת אתם נצבים.

ג. בכדי צו פאַרשטיין וואָס אויך ביי חודש תשרי דאַרף מען אָנקומען צו דער עבודה פון אידן — הגם אַז „הקב״ה בעצמו מברכו״ — דאַרף מען פריער מבאר זיין דעם אויבנגעבראַכטן לשון פון בעש״ט „החדש השביעי ש־הוא החדש הראשון לחדשי השנה כו׳״.

---

1) להעיר לכללות המדובר לקמן — ששתי פעמים מברכים את החודש: בשבת שלפניו — בתורת מנהג* ובכללות, במוסף ר״ח — בברכה בשם ובפרטות.

2) קובץ מכתבים לתהילים אהל יוסף יצחק — ע׳ 193 (אג״ק אדמו״ר הריי״צ ח״ג ע׳ תל). „היום יום״ כה אלול.

3) ראה פענח רזא ס״פ נצבים. לקו״ת ר״פ נצבים.

4) איוב ב, א.

5) ראה תנחומא ר״פ נצבים.

6) תוספות מגילה לא, סע״ב. שו״ע או״ח סתכ״ח, ס״ד. לקו״ת שם.

7) ראה ויק״ר פכ״ט, ח. הערות לתניא ע׳ נח.

8) ועפ״ז יש לבאר ג״כ מה שתקנות כ״ק מו״ח אדמו״ר בנוגע לשבת מברכים — אמירת תהלים והתועדות הם גם בשבת שלפני ר״ה.

9) גם יש לומר שזה נוגע להברכה עצמה, כדלקמן ס״ג.

*) וצ״ע מתי נזכר לראשונה מנהג זה ואם נתקבל בכ״מ.

דלכאורה: דער לשון „ראשון גו' ל־חדשי השנה" שטייט דאָך אין פסוק [10] אויף חודש ניסן, אָבער חודש תשרי איז דער „חדש השביעי" (ווי דער בעש"ט אַליין זאָגט עס דאָ גופא), היינט פאַרוואָס זאָגט ער „(החדש ה־שביעי) שהוא החדש הראשון לחדשי השנה"?

לערנענדיק בפשטות, קען מען זאָגן, אַז מיטן לשון „הראשון לחדשי השנה" מיינט ער די הדגשה (ניט אין „לחדשי השנה", נאָר) אין דעם וואָרט „השנה" [11] — און בנוגע צו „שנה" איז טאַקע תשרי דער ראשון, ווי די משנה זאָגט [12] „באחד בתשרי ר"ה לשנים", און אויך אין לשון הפסוק [13] וועלט תשרי אָנגעפונען „ראשית ה־שנה".

און דער טעם דערפון וואָס דער בעש"ט ברענגט דאָ אַז תשרי איז דער „ראשון ל(חדשי ה)שנה", איז, וויל דערמיט איז ער מבאר דעם טעם פאַרוואָס דוקא חודש תשרי איז „הקב"ה בעצמו מברכו": אַז היות ווי ער איז דער „חדש הראשון לחדשי השנה", דעריבער איז דעם ערשטן חודש בענטשט דער אויבערשטער אַליין, און די נאָכקומענדע עלף חד־שים בענטשן אידן מיט דעם כח וואָס דער אויבערשטער האָט געבענטשט (אין אָנהייבס) — דעם ערשטן חודש.

אָבער דער ביאור איז לכאורה ניט מספיק: ווייבאַלד אַז דאָ רעדט זיך וועגן ברכת החודש, איז דאָך דאָ נוגע (ניט דער ענין פון „ראש השנה לשנים", נאָר) דער ענין פון „ראש השנה לחדשים", און ווייבאַלד אַז „ב־אחד בניסן ר"ה לחדשים" [14], איז אויב מען דאַרף אַז דעם ערשטן חדש זאָל בענטשן דער אויבערשטער (וואָס דוקא דורך דעם האָבן אידן בכח צו בענטשן די נאָכקומענדע עלף חדשים) — האָט געדאַרפט אויסקומען, אַז דער אויבערשטער זאָל בענטשן חדש ניסן [15]?

איז דערפון משמע, אַז מיטן לשון „שהוא החדש הראשון לחדשי השנה" מיינט טאַקע דער בעש"ט (אויך) די הדגשה פון „ראשון לחדשי השנה", אַז דאָס וואָס דוקא חודש תשרי איז „הקב"ה בעצמו מברכו" (און גיט כח צו אידן זיי זאָלן בענטשן די אַנדערע עלף חדשים), איז עס מצד דעם וואָס ער איז אַמאָל געווען דער „ראשון לחדשי השנה", און ווי עס שטייט אין תרגום יונתן [16], אַז איידער דער אויבערשטער האָט געזאָגט „החדש הזה לכם" איז תשרי געווען דער „ירחא קדמאה".

ס'איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק: איצטער איז דאָך ניסן דער „ראשון לחדשי השנה" און תשרי איז דער שביעי — היינט פאַרוואָס זאָל איצ־

10) בא יב, ב.

11) אף שבלשון הכתוב (בא שם) ה־הדגשה היא בלחדשי השנה (ראה ר"ה ז, א) — כי בכ"מ מצינו לשון אחד בכמונות שונות — ראה תוד"ה אדם (חולין סח, א. וצע"ק בתוד"ה אלימא קדושין מח, א) ובמקומות שהובאו ביד מלאכי כלל שעד. שדי חמד כללים ל, צח.

12) ריש מס' ר"ה.

13) עקב יא, יב. וראה ר"ה ח, סע"א דקאי אתשרי.

14) ר"ה ז, רע"א. וראה שם (וש"נ) בנוגע לתשרי „שנה שאין עמה חדשים".

15) ובפרט לפי המבואר לקמן (ס"ז) שברכת החודש היא בדוגמת קידוש החודש — שהרי הדין דקידוש החודש „כזה ראה וקדש" נאמר בר"ח ניסן.

16) מ"א ח, ב (וראה רד"ק שם) — הובא ונתבאר באוה"ת בא ע' רסח. ד"ה החודש ש"ת.

טער זיין די התחלה (און נתינת כח) אויף ברכת החדשים פון חדש תשרי, מצד דעם וואָס אַמאָל איז ער געווען דער „ירחא קדמאה"?

ד. דער אונטערשרייב צווישן ניסן און תשרי באַשטייט אין דעם, וואָס ניסן איז דער זמן פון אתערותא דלעילא און תשרי איז דער זמן פון אתערותא דלתתא[17].

ועפ"ז איז נאָך מער ניט מובן וואָס דער חדש ווערט „הקב"ה בעצמו מברכו" איז דאָך דער ענין פון אתערותא דלעילא — האָט עס דאָך מער שייכות צו חדש ניסן. היינט פאַרוואָס איז דאָס, אַז דער חדש וואָס דער אויבערשטער בענטשט בעצמו איז גאָר תשרי, וואָס ענינו איז אתערותא דלתתא?

ה. אָט די תורה הנ"ל פון בעש"ט, אַז מען זאָגט ניט ברכת חדש תשרי דערפאַר וואָס דער אויבערשטער אַליין בענטשט אים, איז (ווי אַלע ענינים פון פנימיות התורה) מרומז אויך אין נגלה דתורה:

דער טעם — ע"פ נגלה — פאַר־וואָס מען זאָגט ניט ברכת חדש תשרי איז: „דכתיב[18] בכסא ליום חגנו"[19].

ולכאורה איז ניט פאַרשטאַנדיק: וועז ר"ח תשרי וואָלט געווען אויס־געטיילט פון אַלע ראשי חדשים אין דעם ענין פון ר"ח, אַז אין אַלע אַנ־דערע חדשים וואָלט געווען דער ר"ח בגילוי און ר"ח תשרי איז מכוסה — וואָלט דאַן געווען אַן אָרט צו זאָגן, אַז וויבאַלד ר"ח תשרי איז „בכסא", איז מען אים דעריבער ניט מגלה דורך זאָגן ברכת החדש בשבת שלפניו;

וויבאַלד אָבער אַז בנוגע צו ר"ח איז ניטאָ (לכאורה) קיין חילוק צווישן ר"ח תשרי און די אַנדערע ראשי חדשים: יעדער ר"ח איז „החדש מת־כסה", און דער וואָרט (והחידוש) „ב־כסא" אין פסוק (וואָס שטייט ביי ר"ח תשרי) באַציט זיך צו „ליום חגנו", צום חג וואָס איז דעם ערשטן טאָג אין תשרי, ווי די גמרא זאָגט[20] „חג שהחדש מתכסה בו" — איז וואָס פאַר אַן אָרט האָט עס, אַז מען זאָל ניט זאָגן ברכת החדש צוליב דעם וואָס דער חג — ראש השנה — איז אין דעם טאָג „שהחדש מתכסה בו"?

נאָר דער ביאור אין דעם איז, אַז אין דעם טעם „דכתיב בכסא ליום חגנו" איז מרומז דער טעם הנ"ל פון בעש"ט: ליום חגנו — ווערט נמשך פון בכסא.

די המשכה מלמעלה וואָס קומט דורך אתערותא דלתתא, קומט פון אַזאַ אָרט וואו עבודת הנבראים קען דערלאַנגען; אָבער בשעת „הקב"ה בעצמו מברך" — אתערותא דלעילא מצד עצמה (וואָס איז העכער פון אתעדל"ע וואָס ווערט נמשך דורך אתעדל"ת) — דאָן איז די המשכה פון בחי' „בכסא", סתימא דכל סתימין.

ו. אין דער תורה הנ"ל פון בעש"ט זאָגט ער נאָך אַן ענין — נוסף לה־טעם פאַרוואָס אידן זאָגן ניט ברכת חדש תשרי ווייל „הקב"ה בעצמו מ־ברכו" —

17) זח"ב קפו, א. אוה"ת שם ע' רסא. ד"ה החודש תרנ"ד (פ"ז) וש"נ (פ"ח). ועוד.
18) תהלים פא, ד.
19) מג"א או"ח ר"ס תיז.
20) ר"ה ח, סע"א ואילך. וש"נ.

אז דאס וואס אידן בענטשן די אנ־ דערע עלף חדשים, איז עס מיט דעם כח וואס דער אויבערשטער בענטשט חדש תשרי — און אויך דער ענין איז מרומז אין נגלה:

עס שטייט אין פסיקתא[21]: „עד שלא יצאו ישראל ממצרים, הי' הקב"ה יושב ומחשב חשבונות . . ומחדש את החדשים, כיון שיצאו ישראל ממצרים מסרן להם . . מכאן ואילך הרי הם מסורין לכם".

איז פון דעם לשון „מסרן" און „מסורין" מוכח, אז דאס וואס משיצאו ישראל ממצרים האט דער אויבער־ שטער אנגעזאגט אידן אז זיי זאלן מחדש ומקדש זיין די חדשים, איז עס ניט א נייער ענין, נאר אז ער האט זיי איבערגעגעבן דעם חידוש וואס „הי' הקב"ה מחדש את החדשים". ד. ה. אז דאס וואס דער אויבערשטער האט פריער מקדש געווען את החדשים — אט דאס איז דער כח מיט וועלכן אידן האבן שפעטער מקדש געווען את החדשים.

דערפון איז פארשטאנדיק, אז דאס זעלבע איז אויך בנוגע צו ברכת ה־ חדש בשבת שלפניו, אז דאס וואס אידן האבן בכח צו בענטשן די חד־ שים, איז עס מצד דעם וואס בתחלה (דעם ערשטן חדש שבכל שנה) בענטשט דער אויבערשטער דעם חדש.

ז. לכאורה קען מען אויף דעם פרעגן: וועגן ברכת החדש שטייט, אז „אין זה קידוש ב"ד אלא שמו־ דיעים להעולם מתי ר"ח[22]. נאך מער שטייט[22], אז ברכת החדש איז אפילו ניט קיין זכר צו קידוש החדש. היינט וואס פאר א ראי' קען מען ברענ־ גען פון דעם וואס עס שטייט אין פסיקתא בנוגע צו קידוש החדש (אז דער כח לקדש חדשים איז דערפון וואס דער אויבערשטער האט פריער מקדש געווען את החדשים) אז אזוי איז עס אויך בנוגע צו ברכת החדש?

אבער דערפון וואס ברכת החדש האט מען מתקן געווען לאחרי[23] ווי עס איז בטל געווארן קידוש החדש ובשייכות צו דעם, איז פארשטאנדיק, אז ברכת החדש האט א שייכות צו קידוש החדש.

דאס הייסט, אז בזמן שהיו ב"ד מקדשין את החדש, איז אין דעם וואס ב"ד פלעגט זאגן[24] „מקודש" (און דער עם האט געענטפערט „מקודש מקו־ דש")[25] — געווען כלול אויך דער ענין הברכה[26], און לאחרי ווי קידוש החדש איז בטל געווארן, האט מען מתקן געווען עס זאל זיין עכ"פ בר־ כת החדש.

---

21) פ"ה (פרשת החודש).

22) שבלי הלקט סק"ע.

23) דאף שאי אפשרי לענין זה (ברכת החדש בשבת שלפניו) בזמן שב"ד מקדשין את החודש — שהרי אז אין ידוע מתי יהי' ר"ח עד שמקדשין אותו, הרי ענינו תומ"צ וכו' — כל פרטיהם מדויקים וכל הבא בשייכות זל"ז ה"ז הוכחה שתוכנם שייך זל"ז וכו', וק"ל.

24) וצ"ע איך הוא בחדש שלא נראה בזמנו שאז אין ב"ד מקדשין (ר"ה כד, א).

25) משנה ר"ה כה, ב. רמב"ם הל' קדה"ח פ"ב ה"ח.

26) נוסף על הברכה שנמשכת בהקרבת הקרבן מוסף ושבתפלת מוסף דר"ח (דאין סברא לומר שבזמן שמקדשין ב"ד — יוגרע בברכות החודש). וע"פ המבואר בפנים י"ל שגם בזמן שמקדשין ע"פ הרא' — יש חילוק בין ר"ח תשרי לשאר ר"ח (נוסף להמבואר לקמן ס"ח), שבר"ח תשרי אמירת „מקודש" אינו כולל ברכת החודש (כבכל ר"ח) כי הקב"ה בעצמו מברכו (לאחרי שהוקבע יום החדש ע"י הב"ד, שאמרו „מקודש"). ועצ"ע.

אויך די שייכות פון ברכת החדש צו קידוש החדש זעט מען אין גלה: (א) (לויט כמה מנהגים) „מבקשין רחמים על החכמים בהכרזת ר"ח . . מפני שהן היו מקדשין החדש" [27]. (ב) „נהגו לעמוד בשעת אמירת ר"ח ביום פלוני דוגמת קידוש החדש שהי' מעומד" [29].

ה. ע"פ הנ"ל אז ברכת החדש האט אַ שייכות צו קידוש החדש — געפינט מען נאך אַ רמז אין גלה צו דעם וואס חדש תשרי איז „הקב"ה בעצמו מברכו":

בנוגע צו אלע אנדערע ראשי חדשים — חוץ ר"ה — זיינען פארַאן דיעות [28], אז אפילו וועז דער פאַריקער חדש איז געווען אַ מלא, האט מען געהאלטן ר"ח — בזמן שהיו מקדשין החדש ע"פ הראי' — בלויז איין טאג (יום השלשים ואחד). און אפילו לויט די דיעות אז אין אזא פאל האט מען געהאלטן צוויי טעג ר"ח [29] — איז אבער (לפי כמה שיטות [30]) דער ערשטער טאג ר"ח (יום שלשים) געווען בלויז מצד הספק — טאמער וועלן קומען עדים וואס דאן

27) אבודרהם ב„סדר ראש חדש" בתחלתו.

28) ראה רש"י ב"מ נט, ב (ד"ה בין מלא) ובחדא"ג מהרש"א שם.

29) תשב"ץ ח"א סקנ"ג ד"ה והשביעי. שבלי הלקט סקס"ח (ושם (ועד"ז הוא בתש' ב"ץ שם), ש„כן היו עושין מימות הנביאים כוכתיב בדוד (ש"א כ, לד) ביום החדש השני". אבל ראה צפע"נ — על הרמב"ם — הל' קדה"ח פ"ג ה"ז, שיש לומר ד„קאי אסעודת עיבור החדש והשני היתה סעודת ראי'").

30) תשב"ץ שם. וילע"ע בשיטת ר' ישעי' הראשון (הובא בברכ"י או"ח סתכ"ז. וראה גם שה"ל שם).

וועט מען דאך אט דעם טאג (שלשים) דאַרפן מקדש זיין.

משא"כ ביי ר"ה, איז אפילו לאחר המנחה פון יום שלשים באלול, וואס דאן האט מען שוין געוואוסט אויף זיכער אז מ'וועט דעם יום השלשים נישט מקדש זיין, איז דער דין אז „נוהגין אותו היום קדש" [31] און (נאכמער) ביידע טעג זיינען אַ „קדושה אחת" [32].

איז כשם ווי בנוגע צו קידוש החדש, זעט מען דעם חילוק בדבר, אז (דוקא) ביי ר"ה איז אפילו בעת ב"ד האט דעם יום השלשים נישט מקדש געווען, איז אבער „נוהגין אותו היום קדש" — מצד דעם וואס „מן הדין הי' הוא ראוי להיות יו"ט מן התורה" [33] (ד.ה. מצד דערויף וואס מן הדין — מצד למעלה איז ער ראוי; בסגנון אחר: מצד דעם וואס אין דעם טאג איז געווען דער מולד — וואס דאס איז מצד למעלה);

עד"ז איז אויך בנוגע צו ברכת החדש וואס איז בדוגמת קידוש ה-

31) משנה ר"ה ל, ב. וברש"י שם: בר"ה קאי. וראה פנ"י שם דהך מילתא לא שייך אלא בר"ה שהוא יו"ט כו'. וכן משמע קצת ממ"ש אדה"ז (נעתק לקמן בפנים) „כיון שמן הדין הי' הוא ראוי להיות יו"ט כו'".

ברמב"ם הל' קדה"ח פ"ג ה"ה-ו משמע שכ"ה בכל ר"ח (וכמ"ש בצפע"נ על הרמב"ם הל' יו"ט ספ"א). ואולי יש לומר, שהרמב"ם אזיל לשיטתי' במ"ש שם „וא"א שיקריבו מוסף כו'" — וטעם זה שייך בכל ר"ח. משא"כ להטעם שנתקלקלו בשיר. וראה צל"ח לברכות כו, ב.

32) ביצה ד, סע"ב ואילך ובפרש"י שם. או"ח סי' תר.

33) שו"ע אדה"ז שם. וראה גם ריטב"א לעירובין לט, ב.

חדש (כנ"ל סעיף ז'), אַז ר"ח תשרי דאַרף ניט אָנקומען אַז אידן זאָלן אים בענטשן, נאָר "הקב"ה בעצמו מברכו".

ט. אע"פ אַז די קדושה פון ר"ה איז ניט תלוי (אויף פיל) אין ב"ד — וכנ"ל, אַז אויך וועג ב"ד האָט ניט מקדש געווען דעם יום של־שים, איז "נוהגין אותו היום קדש" (עכ"פ מדרבנן) — איז אָבער די עצם מציאות פון ר"ה, דאָס וואָס ער איז "ראש השנה" (דער אָנפאַנג פון דעם נייעם יאָר), יע תלוי אין בית דין.

און ווי דער דין איז, אַז בשעת די עדים זייגען געקומען לאחרי ה־מנחה — וואָס דאָן האָט דער ב"ד זיי ניט מקבל געווען, איז דער ערשטער טאָג ר"ה געווען (אַ חלק[34]) פון חדש אלול[35] (כאָטש אַז "היו גומרים אותו באיסורו בקדושת יו"ט"[36]), ובמילא — פון דעם פריערדיקן יאָר.

י. איז דער ביאור אין דעם:

עס שטייט אין גמרא[37], אַז דער אויבערשטער זאָגט צו אידן "אמרו לפני כו' מלכיות כדי שתמליכוני עליכם". וואָס אין דעם זעט מען צוויי ענינים הפוכים[38]:

פון איין זייט איז פאַרשטאַנדיק, אַז וויבאַלד דעם "תמליכוני עליכם" דאַרף מען ערשט אויפטאָן, ד.ה. אַז פאַר דעם "תמליכוני" איז דער אויבערשטער (כביכול) ניט קיין מלך[39] — איז דאָך לכאורה ניט שייך זאָגן אַז אידן זאָלן דורך זייער עבודה קע־נען פועל'ן אַז דער אויבערשטער זאָל ווערן אַ "מלך". וואָרום די עבודה פון "עם" קען אָנרירן בלויז אין דער דרגא פון "מלך", אָבער צו עצמות וואָס איז העכער פון ענין המלכות, וואָס פון דאָרטן דאַרף מען ערשט אויפטאָן דעם רצון אויף מלוכה — האָט דער "עם" קיין שייכות ניט.

וואָס דערפאַר זאָגט מען בר"ה (פאַר תקיעות) "יבחר לנו גו" — אַז ווי־באַלד די המשכה שבר"ה איז "מצד העצמות ממש"[40], דעריבער קומט זי "בלי שום התעוררות כלל"[40] נאָר בבחירתו החפשית;

אעפ"כ — מאידך גיסא: וויבאַלד אַז דער אויבערשטער זאָגט "אמרו לפני כו' מלכיות כדי שתמליכוני עליכם", אַז דער "תמליכוני" ווערט דורך די אמירת פסוקי מלכיות פון אידן — איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז אויך דער "יבחר לנו" שמצד העצמות קומט אָבער מצד (און דורך) אידן. נאָר דאָס גופא איז אין אַן אופן פון בחירה חפשית.

יא. און דאָס איז דער ביאור פון די צוויי ענינים הנ"ל (ס"ט) וואָס אין ר"ה:

מצד דעם ענין אין ר"ה וואָס ער איז "תחלת מעשיך" וואָס במילא איז דאָך ניט שייך אַז אימעצער זאָל אויפ־טאָן די המשכה פון ר"ה (וואָרום בר"ה

34) להעיר מר"ה יט, ב.
35) רש"י ביצה ה, א (ד"ה עד המנחה). שו"ע אדה"ז שם. ולהעיר מרש"י מנחות ק, ב (ד"ה שני ימים). צפע"נ על הרמב"ם הל' יו"ט פ"א הכ"ב. קדה"ח פ"ג הי"ב. מהדו"ת כח, א. ואכ"מ.
36) לשון אדה"ז בשלחנו שם.
37) ר"ה טז, א. לד, ב.
38) ראה עד"ז גם לקו"ש ח"ד ע' 1147 ואילך.
39) שענינו — (ומלכותו) ברצון קבלו עליהם, אבל מושל הוא.
40) ד"ה יבחר לנו תש"ג פי"ד.

ווערט דאָך ערשט אויפגעטאָן דער מציאות פון „מעשיך") נאָר זי קומט מצד „חפץ חסד" [בדוגמת ווי ס'איז געווען בתחלת הבריאה — וואָס דער־פאַר הייסט ר"ה „זכרון ליום ראשון"[41]] איז די המשכת הקדושה (דר"ה) ניט תלוי (אויף אַזוי פיל) אין (ב"ד) אידן;

אָבער אעפ"כ, וויבאַלד אַז דאָס גופא וואָס בר"ה איז דאָ דער „חפץ חסד" עס זאָל זיין „תחלת מעשיך", איז עס מצד די עבודה פון אידן

[וואָס דערפאַר איז דער טאָג פון ר"ה נקבע געווארן אויף א' בתשרי (ניט אויף כ"ה באלול), יום ברוא אדם הראשון[42]]

דעריבער איז דער עצם מציאות פון ר"ה (אין וועמען עס ווערט נמ־שך די קדושה דר"ה) תלוי אין (ב"ד) אידן.

יב. כשם ווי ביי ר"ה — דער „זכרון ליום ראשון", איז ניט גע־קוקט אויף דעם וואָס די המשכה קומט מצד „חפץ חסד", ווערט זי אָבער אויפגעטאָן דורך דער עבודה פון אידן כנ"ל;

עד"ז איז אויך בנוגע צום „יום ראשון" ממש — כ"ה באלול, אַז הגם ס'איז דאָן ניט געווען שייך קיין את־ערותא דלתתא (— „ואדם אין לעבוד גו'"[43]) פונדעסטוועגן, ווייבאַלד אַז „במי נמלך בנשמותיהם של צדי־קים"[44], קומט דאָך במילא אויס, אַז אויך די המלכה (ורצון) וההמשכה בתחלת הבריאה זיינען געווען פאַר־בונדן מיט עבודה פון אידן[45].

דער אונטערשייד איז נאָר, אַז בר"ה — יום ברוא האדם, איז די אתעדל"ת פאַראַן אויך בפועל[46], בכ"ה באלול אָבער, איז עס בלויז וואָס „עלה לפניו ית' התענוג שיתענג כבי' בעבודת הצדיקים"*[46].

יג. ע"פ כל הנ"ל, וועט מען אויך פאַרשטיין דעם לשון פון בעש"ט (בנו־גע דעם חודש תשרי) „שהוא החדש הראשון לחדשי השנה", וואָס דאָס איז (כנ"ל ס"ג) דער טעם וואָס דוקא

41) בלקו"ת ר"ה נח, ב: „זכרון בלבד ליום ראשון, כי בר"ה הראשון הי' כ"ז מצד עצמו כי חפץ חסד הוא, אבל עכשיו באתעדל"ת תליא מילתא". אבל מזה שהוא עכ"פ „זכרון ליום ראשון" מובן שגם עכ־שיו ש„באתעדל"ת תליא מילתא" — ענינה של האתעדל"ת הוא שעל ידה נזכר ונתעורר בחי' „חפץ חסד" שהי' „ביום ראשון" (ראה בארוכה עט"ר שער ר"ה פ"י).

42) ד"ה תקעו תרס"א (בתחלתו) ות־רצ"א (בסה"מ קונטרסים ח"א) (פ"ג). ובכ"מ. ולהעיר מלקו"ת נצבים מז, ב.

43) בראשית ב, ה. וראה ב"ר פי"ג, ז. פרש"י בראשית שם.

44) ראה רות רבה פ"ב, ג.

45) ועפ"ז יובן מרז"ל עה"פ ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד: „ויהי ערב אלו מע־שיהן של רשעים, ויהי בוקר אלו מעשיהן של צדיקים, יום אחד שנתן להם הקב"ה יום אחד ואיזה זה יום הכפורים" (ב"ר פ"ג, ח).

— דלכאורה: א) מה שייך ביום הראשון של הבריאה מעשיהן של רשעים ושל צדי־קים? ב) מהי השייכות דיום הראשון של הבריאה ליוהכ"פ? —

כי מצד הענין דבמי נמלך כו' שלאחרי זה ברא אלקים את השמים גו', גם ביום הראשון של הבריאה, ישנו כבר הענין דיו"כ (ולהעיר שיו"כ חל באותה הקביעות — יום בשבוע — דכ"ה אלול), תכלית העילוי ש־בעבודת האדם, תשובה מאהבה שפועלת לה־פוך זדונות (מעשיהן של רשעים) לזכיות (מעשיהן של צדיקים).

46) מהשעות לאחרי שנברא (סנה' לח, ב).

*46) ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג פ"ג.

חדש תשרי איז „הקב"ה בעצמו מברכו" :

דער חילוק צווישן די ערשטע פינף טעג פון די ששת ימי בראשית, וועז די המשכה (בפועל) איז געווען מצד חפץ חסד, און דעם „יום ה־ ששי" [47], (ראש השנה פון יענעם יאָר), וועז עס האָט זיך אויפגעטאָן דער ענין פון אתעדל"ת — איז ע"ד ווי דער חילוק צווישן די כ"ו דורות וואָס זיי־ נען געווען פאַר מ"ת שהיו ניזונין בחסדו של הקב"ה [48], אוז דעם זמן וואָס פון מ"ת אָן אוז שפעטער, וועז אַלע המשכות קומען דורך עבודה.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק אַז דער זמן פון פאַר ר"ה (יום בריאת האדם), איז (בכל שנה ושנה) — בנוגע די ענינים וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט דער בריאת העולם מחדש, מיט שנה החדשה — בדוגמת דעם זמן וואָס פאַר מ"ת.

קען מען זאָגן בדרך אפשר — אַז דערפאַר זאָגט דאָ דער בעש"ט אַז תשרי איז דער „חדש הראשון לחדשי השנה" — ווייל אין דעם שבת וואָס פאַר ר"ה וואָס איז בדוגמת דעם זמן פון פאַר מ"ת [49], איידער דער אוי־ בערשטער האָט געזאָגט „החודש הזה לכם", איז תשרי (געווען) דער „ירחא קדמאה".

47) הרומז גם ליום ששי בסיון — מ"ת (רש"י : בראשית א, לא. שבת פח, א. ע"ז ג, א).

48) פסחים קיח, א.

49) ואף שסוף סוף ה"ה לאחרי ר"ה של שנה העברה — הרי המדובר כאן הוא בנוגע לברכת ר"ח תשרי של שנה הבאה, ומכיון שבכל ר"ה נמשך אור חדש שלא הי' מעולם (אגה"ק ס"ד) — הרי בנוגע לאור זה, השבת שלפני ר"ה הוא דוגמת קודם מ"ת.

און דערמיט איז ער מרמז דעם טעם פאַרוואָס ר"ח תשרי (ר"ה) איז „הקב"ה בעצמו מברכו" — ווייל אין דעם זמן פון פאַר ר"ה (וואָס איז בדוגמת דעם זמן וואָס פאַר „החודש הזה לכם") איז די המשכה מצד „חפץ חסד", כנ"ל.

יד. אעפ"כ זאָגט דאָ דער בעש"ט (צוויי מאָל) אויך דעם לשון „חדש השביעי" — וואָס דער ענין אַז תשרי איז דער חדש השביעי — איז געווארן ערשט לאחרי ווי דער אויבערשטער האָט געזאָגט „החודש הזה לכם"

— דערמיט וועדט מרומז, אַז אויך אין דעם זמן וואָס פאַר ר"ה, וואָס די המשכה איז מצד „חפץ חסד", איז פאַראַן דער ענין פון עבודה (כנ"ל סי"ב) ;

און דערמיט איז ער מסביר דעם טעם פון דעם וואָס „ברכתו של הקב"ה" קומט דורך דעם וואָס אידן לייענען פרשת אתם נצבים [50].

און דורך דעם וואָס די המשכה שמלמעלה איז פאַרבונדן מיט דער עבודה פון אידן, קומט צו אַ הוספה אין ברכתו של הקב"ה [51],

50) ראה עד"ז לקו"ש ח"ד (ס"ע 1353 ואילך), דזה שנהגו בכמה מקומות „להש־ כים באשמורת הבוקר בכ"ה באלול" (ר"ן לר"ה סז, א), הוא, לפי שאחרי בריאת האדם הוקבע, שכל הענינים — גם אותם הבאים בדרך אתעדל"ע — נמשכים ע"י ה־ עבודה.

אלא שבנדו"ד חידוש גדול יותר. שאפילו ברכת ר"ח תשרי — שבנוגע לענין זה הוא דוגמת קודם בריאת האדם (ראה הערה הקודמת) — באה ע"י עבודה, לפי שמצד הענין דבמי נמלך כו' ישנו (בהעלם ובכוונה) בכ"ה באלול ענין העבודה דר"ה שלאח"ז.

51) ראה ע"ר שם, שישנן ב' מעלות ב„זכרון ליום ראשון" על „יום ראשון"

און דאָס אַלעס קומט אַראָפּ אין אַ כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה

עצמו — העילוי בראש השנה הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

ומתוקה, אַז דער חודש איז — כלשון הבעש"ט — „מושבע ומשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה".

(משיחות ש"פ נצו"י תשכ"ט ותש"ל)